

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА"**

**для студентів спеціальності
8.03050801 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ, 2012

Затверджено на засіданні кафедри управління фінансовими послугами.

Протокол № 2 від 27.09.2011 р.

Укладачі: Внукова Н. М.

Корват О. В.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Фінансова політика" для студентів спеціальності 8.03050801 "Фінанси і кредит" усіх форм навчання / укл. Внукова Н. М. , Корват О. В. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 32 с. (Укр. мов.)

Наведено основні складові навчального процесу з даної навчальної дисципліни. Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за темами, плани лекцій і семінарських (практичних) занять, завдання для закріплення знань, а саме самостійну роботу, контрольні запитання, розроблено порядок оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050801 "Фінанси і кредит".

Вступ

Політика, яка здійснюється державою, зокрема фінансова, формує суспільні відношення, оскільки містить у собі діяльність держави, що зачіпає інтереси абсолютного більшості людей. Фінансова політика повинна враховувати всю багатofакторність та багатоваріантність управління фінансами для ефективного розвитку економіки країни, бути гнучкою та корегуватися у відповідь на зміни зовнішніх та внутрішніх факторів.

Держава визначає поведінку суб'єктів підприємництва. Фінансова політика на мікрорівні виробляється під впливом державної фінансової політики, яка включає в даний час лібералізацію цін, регулювання ставки рефінансування та валютного курсу гривні, методи покриття бюджетного дефіциту та інше. Розуміння сутності фінансової політики держави та володіння знаннями в області фінансової політики підприємства для адаптації підприємства до ринкових умов господарювання потребує підготовки кваліфікованих фахівців з фінансів суб'єктів господарської діяльності.

Мета навчальної дисципліни "Фінансова політика" – підготовка кваліфікованих фахівців у галузі фінансів; формування у студентів знань, аналітичних та практичних навиків з управління фінансами підприємства, бачення взаємозв'язків фінансової політики підприємства і відповідної державної політики.

Завдання навчальної дисципліни – надати правильне розуміння сутності і функцій фінансової політики; ролі державних органів у виробленні фінансової політики держави; визначити сукупність заходів, методів і підходів формування фінансової політики підприємства.

Об'єктом вивчення є процес формування та реалізації фінансової політики на рівні держави і на рівні підприємства.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні та методичні засади формування і реалізації фінансової політики на рівні держави і на рівні підприємства.

У процесі навчання студенти отримають необхідні знання під час лекційних, практичних і лабораторних занять, виконання самостійної роботи, яка є необхідним елементом успішного засвоєння навчальної дисципліни і знайомства з фінансово-економічною літературою, нормативними актами з питань формування та реалізації фінансової політики. Вивчення навчальної дисципліни передбачає освоєння студентами теоретичних знань щодо розробки фінансових стратегій та впровадженню фінансової політики на підприємстві.

Навчальна дисципліна є вибірковою для підготовки фахівців у галузі фінансів.

Структура навчальної дисципліни наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Структура навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна: підготовка магістрів	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідних ECTS – 3, у тому числі: змістовних модулів – 1; самостійна робота	Шифр та назва галузі знань: 0305 "Економіка та підприємництво"	Вибіркова. Рік підготовки: 2 (6). Семестр: 3 (11)
Кількість годин за змістовними модулями: модуль 1 – 108; разом – 108 години	Шифр та назва спеціальності: 8.03050801 "Фінанси і кредит" (за спеціалізованими програмами)	Лекції: кількість годин – 20. Практичні (семінарські): кількість годин – 10. Лабораторні роботи: кількість годин – 10. Самостійна робота: кількість годин – 68
Кількість тижнів викладення навчальної дисципліни: 10. Кількість годин за тиждень – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Вид контролю: ПМК

Студент повинен сформувати системне розуміння взаємозв'язків складових фінансової та економічної політики на макро та мікрорівні; навчитися визначати інструменти та підходи формування фінансової політики залежно від обставин; встановити зв'язок з іншими теоретичними і прикладними навчальними економічними дисциплінами.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних і практичних (семінарських). Питання, які потребують обговорення, винесено на розгляд під час практичних (семінарських) занять. Велике значення в процесі вивчення, закріплення і подальшої перевірки знань має самостійна робота студентів. Усі ці види занять розроблено відповідно до кредитно-модульної системи організації навчання.

Інформаційними джерелами навчальної дисципліни є міжнародні фінансові стандарти, законодавчо-нормативні акти, які регулюють діяльність підприємств, статистична інформація, спеціальна вітчизняна і закордонна навчальна література, періодичні видання.

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів у галузі фінансів

Навчальна дисципліна належить до групи освітньо-професійних дисциплін і є складовою частиною підготовки магістрів наукового і професійного спрямування зі спеціальності "Фінанси і кредит".

Необхідна навчальна база перед початком вивчення дисципліни: з метою найкращого засвоєння положень навчальної дисципліни студенти повинні до початку її вивчення опанувати знання і навички в галузі загальної економічної теорії, макро- і мікроекономіки, грошей та кредиту, економічної статистики, економіки і фінансів підприємства, банківських операцій, фінансового права, вміти проводити аналіз фінансової діяльності суб'єктів господарювання, простежувати вплив чинників зовнішнього і внутрішнього середовища на основні фінансово-економічні результати діяльності фінансових установ та їх фінансовий стан, а також зміни в порядку надання фінансових послуг.

Знання з даної навчальної дисципліни мають завершальний характер у підготовці фахівців з фінансів, є додатковою інформацією для виконання дипломних магістерських робіт.

У результаті вивчення дисципліни студенту необхідно **знати:**

- зміст, функції і принципи фінансової політики на державному рівні і рівні підприємства;
- міжнародні фінансові стандарти і національне законодавство, яке регулює формування фінансової політики держави, а також нормативні документи, які визначають правовий режим фінансової політики підприємства;
- механізм реалізації державної фінансової політики
- особливості фінансової політики України на сучасному етапі;
- основні принципи формування фінансової політики підприємства;
- теоретичні основи та методичні підходи до прийняття управлінських рішень у сфері розробки фінансової політики підприємства;

вміти:

- визначати сутність фінансової політики;
- аналізувати і порівнювати підходи до формування фінансової політики при різних зовнішніх та внутрішніх факторах;

- використовувати сучасні методики вироблення фінансової політики підприємства та оцінки ефективності фінансової політики.

Компетенції:

- вміти на основі економічної інформації проводити аналіз ефективності реалізації фінансової політики;
- оцінювати можливий вплив внутрішніх та зовнішніх факторів на показники діяльності підприємства та розробляти пропозиції щодо покращення фінансової політики;
- здійснювати оцінку фінансової політики до її впровадження.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

При вивченні навчальної дисципліни студент має ознайомитися з навчальною програмою дисципліни, з її структурою, формами та методами навчання, видами та методами контролю знань та критеріями їх оцінювання.

Тематичний план навчальної дисципліни складається з одного модуля.

Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні, семінарські та практичні заняття, самостійна робота студента та лабораторні роботи. Структура залікового кредиту дисципліни наведена у табл. 2.

Таблиця 2

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин			
	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Лабораторні роботи	Самостійна робота
Тема 1. Сутність фінансової політики, її мета і завдання	1	1		2
Тема 2. Державна фінансова політика та механізм її реалізації	3	1	2	6
Тема 3. Складові державної фінансової політики	4	2	2	16
Тема 4. Фінансова політика підприємства	2	2		10
Тема 5. Складові фінансової політики підприємства	10	4	6	34
Всього годин	20	10	10	68

3. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Сутність фінансової політики, її мета і завдання

1.1. Предмет і завдання навчальної дисципліни. Предмет і завдання дисципліни. Зв'язок з іншими теоретичними і прикладними фінансово-економічними навчальними дисциплінами.

1.2. Поняття "фінансової політики". Визначення терміну "фінансова політика". Рівні фінансової політики. Роль фінансової політики на державному рівні та рівні підприємства. Фінансова стратегія та фінансова тактика.

1.3. Сутність фінансової політики держави. Фінансова політика як складова частина економічної політики. Сутність, мета і завдання. Об'єкти і суб'єкти фінансової політики. Взаємозв'язок фінансової політики підприємства і держави. Міжнародні фінансові стандарти.

Тема 2. Державна фінансова політика та механізм її реалізації

2.1. Основи державної фінансової політики. Держава як суб'єкт вироблення фінансової політики. Складові державної фінансової політики. Типи фінансової політики. Принципи побудови державної фінансової політики. Внутрішня та зовнішня фінансова політика. Фактори, що визначають фінансову політику. Поняття фінансової безпеки держави, критерії її визначення. Фінансова політика і фінансова безпека.

2.2. Механізм реалізації державної фінансової політики. Фінансовий механізм, структура фінансового механізму: фінансові методи, фінансові важелі, нормативно-правове забезпечення, інформаційне забезпечення. Поняття директивного та регулюючого фінансового механізму. Етапи процесу формування та реалізації фінансової політики. Зовнішні та внутрішні фактори впливу на фінансову політику.

2.3. Державна фінансова політика в Україні. Фінансова політика України на сучасному етапі. Система та органи управління державними фінансами в Україні. Завдання окремих органів в реалізації фінансової політики. Нормативно-правове забезпечення механізму реалізації державної фінансової політики в Україні.

2.4 Фінансове планування. Прогнозне та бюджетне фінансове планування, стратегічні програми соціального та економічного розвитку. Принципи фінансового планування. Функції прогнозування. Етапи і методи фінансового планування.

Тема 3. Складові державної фінансової політики

3.1. Фіскальна політика. Поняття та сутність фіскальної політики. Мета та завдання фіскальної політики. Принципи фіскальної політики. Інструменти фіскальної політики та їх вплив на сукупний попит та сукупну пропозицію. Види фіскальної політики. Дискреційна та автоматична фіскальні політики. Переваги та недоліки фіскальної політики. Критерії ефективності фіскальної політики.

3.2. Монетарна політика. Поняття та сутність монетарної політики. Завдання і функції політики. Принципи монетарної політики. Інструменти монетарної політики. Механізм впливу монетарної політики на пропозицію грошей в економіці. Взаємозв'язок монетарної політики з фіскальною. Процентна політика. Валютна політика. Політика рефінансування. Політика відкритого ринку. Методи та інструменти політики та їх вибір залежно від кон'юнктури ринку. Переваги та недоліки монетарної політики. Критерії стратегічної ефективності політики.

3.3. Інвестиційна політика. Поняття та сутність інвестиційної політики. Завдання і функції політики. Основні напрями політики. Механізм реалізації.

3.4. Політика держави у сфері ціноутворення. Сутність цінової політики. Завдання і функції політики. Основні напрями політики. Механізм реалізації.

3.4. Макропруденційна політика. Поняття та сутність макропруденційної політики. Завдання і функції. Принципи та організація макропруденційної політики. Інструменти макропруденційної політики. Взаємозв'язок макропруденційної політики з монетарною.

Тема 4. Фінансова політика підприємства

4.1. Основи фінансової політики підприємства. Складові фінансової політики підприємства. Стратегічні цілі й тактичні завдання. Принципи організації. Етапи розробки фінансової політики та параметри її оцінки. Критерії оцінки ефективності фінансової політики підприємства. Фактори, які визначають темпи стійкого зростання.

4.2. Фінансове планування та прогнозування. Поняття фінансового планування та прогнозування. Мета, завдання, методи фінансового прогнозування. Фінансовий план як розділ бізнес-плану.

Тема 5. Складові фінансової політики підприємства

5.1. Політика управління капіталом. Поняття капіталу та функціонуючого капіталу. Політика формування фінансових ресурсів. Фінансовий важіль. Аналіз ефективності та інтенсивності використання капіталу. Ціна та структура капіталу. Управління структурою капіталу.

5.2. Інвестиційна політика. Сутність інвестиційної політики. Принципи формування інвестиційної політики. Оцінка інвестиційних проектів. Обґрунтування інвестиційних проектів бізнес-планом.

5.3. Політика управління поточними активами та зобов'язаннями. Формування політики управління обіговими активами. Моделі фінансування обігових активів. Вибір підходів. Визначення оптимального обсягу обігових активів. Визначення оптимального обсягу постійної та змінної частин обігових активів. Матриця вибору політики управління обіговими активами та поточними зобов'язаннями. Управління грошовими потоками. Система основних задач управління фінансовими потоками.

5.4. Політика управління платоспроможністю. Сутність політики управління платоспроможністю. Ризик неплатоспроможності. Взаємозв'язок з політикою управління ризиками. Вимірювання фінансових ризиків підприємства. Методи прогнозування банкрутства. Фінансова політика в антикризовому управлінні.

5.5. Цінова політика. Поняття і типи цінової політики. Цінова стратегія. Класифікація стратегій. Технологія формування цінової політики. Етапи розробки політики. Типи ринку і можливості цінової політики.

5.6. Політика управління людськими ресурсами. Політика фінансування робочої сили. Людський капітал. Мета політики фінансування робочої сили. Аналіз кадрового забезпечення у фінансовій політиці. оцінка результативності фінансової політики управління людськими ресурсами.

5.7. Політика управління прибутками. Основна мета політики управління прибутками. Сутність і принципи розподілу прибутків. Фактори, що впливають на розподіл прибутків. Поняття і основні типи дивідендних політик. Показники оцінки дивідендної політики.

5.8. Облікова політика. Поняття та загальні принципи формування облікової політики. Напрями формування. Розкриття інформації за окремими елементами облікової політики. Оформлення облікової політики та змін до неї.

5.9. Податкова політика. Моделі податкової поведінки. Поняття податкової політики. Принципи здійснення. Основні напрями податкової

політики. Сутність податкового обліку, протиріччя податкового та бухгалтерського обліку. Особливості розробки облікової політики з метою оподаткування. Оптимізація податків. Характеристика податкового планування. Розробка податкового поля та календаря.

4. Плани лекцій

Тема 1. Сутність фінансової політики, її мета і завдання

- 1.1. Предмет і завдання навчальної дисципліни.
- 1.2. Поняття "фінансової політики".
- 1.3. Сутність фінансової політики держави.

Література: основна [1; 3; 5; 6; 12; 15]; додаткова [19; 41]; ресурси мережі Інтернет [48].

Тема 2. Державна фінансова політика та механізм її реалізації

- 2.1. Основи державної фінансової політики.
- 2.2. Механізм реалізації державної фінансової політики.
- 2.3. Державна фінансова політика в Україні.
- 2.4. Фінансове планування.

Література: основна [1; 10]; додаткова [51]; ресурси мережі Інтернет [68; 69].

Тема 3. Складові державної фінансової політики

- 3.1. Фіскальна політика.
- 3.2. Монетарна політика.
- 3.3. Інвестиційна політика.
- 3.4. Політика держави у сфері ціноутворення.
- 3.4. Макропроденційна політика.

Література: основна [1; 8; 9]; додаткова [33; 34]; ресурси мережі Інтернет [48].

Тема 4. Фінансова політика підприємства

- 4.1. Основи фінансової політики підприємства.
- 4.2. Фінансове планування та прогнозування.

Література: основна [1; 8; 9]; додаткова [33; 34]; ресурси мережі Інтернет [48].

Тема 5. Складові фінансової політики підприємства

- 5.1. Політика управління капіталом.
- 5.2. Інвестиційна політика.

- 5.3. Політика управління поточними активами та зобов'язаннями.
- 5.4. Політика управління платоспроможністю.
- 5.5. Цінова політика.
- 5.6. Політика управління людськими ресурсами.
- 5.7. Політика управління прибутками.
- 5.8. Облікова політика.
- 5.9. Податкова політика.

Література: основна [3; 4; 5; 12; 13]; додаткова [35; 37; 38; 45].

5. Плани семінарських (практичних) занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, яке спрямоване на закріплення студентом теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення та опрацювання теоретичного матеріалу, форм фінансової звітності, статистичних даних.

У процесі проведення семінарського заняття організується дискусія навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів, а також проблемні питання, відповідь на які має бути знайдена у ході обговорення.

Перший семінар "Сутність фінансової політики, її мета і завдання" та другий "Державна фінансова політика та механізм її реалізації" носить характер просемінара як практикум підготовки студентів до самостійної роботи з великою кількістю нормативних джерел, стандартів та іншої літератури з навчальної дисципліни.

Третій і четвертий семінари пропонується проводити у формі запитань і відповідей на закріплення теоретичних знань за темами "Складові державної фінансової політики" та "Фінансова політика підприємства". Семінари спрямовані на впровадження дискусії у навчальний процес. Частіше дискусія організовується через формування підгруп, які доповідають про проведений ними аналіз процесу, що вивчається. Фактори впливу на якість дискусії: придатність означеного питання для дискусії; знання матеріалу як студентами, так і модератором; наявність у студентів достатньої теоретичної підготовки; можливість моделювання версій; настроїв студентів до бажання вчитися.

Практичне заняття – це форма навчального заняття, яке спрямоване на формування вмінь та навичок виконання певних видів економічної роботи, а саме розрахунків фінансово-економічних показників, рішенні стерео-

типних, діагностичних та евристичних ситуаційних завдань та обґрунтування висновків. Практичне заняття є загальною умовою підготовки магістрів з фінансів. План проведення семінарських занять подано у табл. 3.

Таблиця 3

Перелік тем семінарських занять

Тема навчальної дисципліни	Питання для дискусій	Кількість годин	Література
Тема 1. Сутність фінансової політики, її мета і завдання	У чому полягає сутність фінансової політики? Чи є загальне у цілях фінансової політики підприємства і держави? Які розходження між задачами фінансової політики держави і підприємства?	1	Література: основна [1; 2; 4; 8; 15]; додаткова [29; 41]
Тема 2. Державна фінансова політика та механізм її реалізації	Вплив фінансового права та міжнародних фінансових стандартів на розробку фінансової політики. Які особливості фінансової політики в Україні? Стратегія і тактика фінансової політики в умовах кризи	1	Література: основна [8; 9; 10]; ресурси мережі Інтернет [48; 51]
Тема 3. Складові державної фінансової політики	Особливості застосування інструментів фінансової політики. Можливі заходи фінансової політики на основі аналізу державної статистики України	2	Література: основна [1; 8; 9; 10]; додаткова [34]
Тема 4. Фінансова політика підприємства	У чому проявляються особливості фінансової політики в умовах інфляції? Вибір фінансової стратегії підприємства у сучасних умовах. Особливості фінансової політики фінансових установ	2	Література: основна [4; 6]; додаткова [19; 29]
Разом	—	6	—

Особливістю проведення практичного заняття є наявність мінливого студентського середовища, яке має різний рівень підготовленості та світосприйняття. Завдання викладача і студента знайти спільну зацікавленість в одержанні більшого практичного ефекту у формуванні нових навичок та вмінь у студентів для забезпечення якісної підготовки фахівців.

У процесі проведення практичного заняття студенти самостійно або у малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, виробничі ситуації чи ділові ігри. Наприкінці заняття, з метою виявлення ступеня засвоєння матеріалу, викладачем проводиться перевірка роботи, яку виконували студенти, та підведення підсумків з виставленням відповідної оцінки залежно від результатів виконаної роботи.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язання завдань, контрольних прикладів, їх перевірку, оцінювання.

План проведення практичних занять подано у табл. 4.

Таблиця 4

Перелік тем практичних занять

Тема	Завдання для практичних занять	Кількість годин	Література
Тема 5. Складові фінансової політики підприємства	Вибір оптимального співвідношення між постійною та змінною частинами обігових активів, визначення оптимального залишку грошових коштів, розробка стратегії і тактики підприємства, вибір інвестиційних проєктів з урахуванням ефективності та ризиків, вибір та оцінка ефективності дивідендної політики, ін.	4	Література основна [4; 5; 6]; додаткова [23; 25; 30; 32; 40; 41]
Разом		4	

У межах навчальної дисципліни з метою опанування студентами усіх видів економічних розрахунків практичні заняття рекомендується проводити за окремими темами або, в деяких випадках, за окремими змістовно-структурними елементами вивчення відповідних тем (питаннями). Оцінки за окремим практичним завданням враховуються при встановленні поточної модульної оцінки з практичної частини даної навчальної дисципліни.

6. Лабораторні роботи

Лабораторне заняття – форма навчального заняття, при якому студент під керівництвом викладача особисто проводить натурні або імітаційні експерименти чи дослід з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень, набуває практичних навичок роботи з обчислювальною технікою, методикою експериментальних досліджень.

Перелік тем лабораторних занять подано у табл. 5.

Таблиця 5

Перелік тем лабораторних занять

Тема навчальної дисципліни	Теми лабораторних занять	Кількість годин
Тема 2. Державна фінансова політика та механізм її реалізації	Тема 1. Моделювання макроекономічних показників на основі моделі міжгалузевого балансу	2
Тема 3. Складові державної фінансової політики	Тема 2. Імітаційне моделювання інвестиційних проектів	2
Тема 5. Складові фінансової політики підприємства	Тема 3. Вимірювання фінансових ризиків. Тема 4. Оптимізація структури капіталу. Тема 5. Методи та моделі управління дебіторською заборгованістю	6
Разом	-	10

7. Самостійна робота студентів

Організація позааудиторної роботи повинна чітко узгоджуватися із цілями навчання. Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота, яка містить широкий набір різних видів завдань – вивчення літератури, виконання вправ, аналіз конкретних ситуацій. Це сприяє розвитку у студента нових навичок і вмінь, особливо в частині організації власної роботи, зокрема спрямованої на отримання результату. Позааудиторне навчання спрямоване на формування та здійснення реальної поведінки особи під час виконання професійних завдань.

Основні види самостійної роботи: опрацювання та вивчення рекомендованої літератури; вивчення основних термінів і понять; підготовка

до семінарських і практичних занять; тестування; контрольна перевірка особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самодіагностики; підготовка до поточного та модульного контролю.

Питання для самостійної роботи

Тема 1. Сутність фінансової політики, її мета і завдання

1. Визначити підходи до розуміння сутності фінансової політики на рівні держави та підприємства.
2. Відмінність та взаємозв'язок категорій фінансова політика, стратегія і тактика.

Література: основна [1; 3; 5; 6; 12; 15]; додаткова [19; 41]; ресурси мережі Інтернет [48].

Тема 2. Державна фінансова політика та механізм її реалізації

1. Типи і види фінансової політики у зарубіжних країнах.
2. Управління державними фінансами в Україні.

Література: основна [1; 10]; ресурси мережі Інтернет [51; 68; 69].

Тема 3. Складові державної фінансової політики

1. Поєднання фіскальної політики і структури бюджету.
2. Поєднання фіскальної політики та принципів оподаткування.
3. Політико-економічні, геополітичні та соціальні аспекти податкової політики.

Література: основна [1; 8; 9]; додаткова [33; 34]; ресурси мережі Інтернет [48].

Тема 4. Фінансова політика підприємства

1. Основні напрями реалізації фінансової політики підприємства.
2. Склад документів, які використовуються при фінансовому плануванні.
3. Поняття операційного та фінансового циклів.
4. Порядок розрахунку операційного і фінансового циклу.
5. Бюджет руху грошових коштів.

6. Короткостроковий фінансовий план.
7. Фінансова політика в умовах інфляції.

Література: основна [4; 7; 16]; додаткова [19; 26].

Тема 5. Складові фінансової політики підприємства

1. Підходи до визначення вартості капіталу підприємства.
2. Поняття середньозваженої вартості капіталу.
3. Вплив структури капіталу на вартість підприємства.
4. Формування оптимальної структури капіталу.
5. Методи контролю за грошовими коштами та чистим обіговим капіталом.
6. Методи контролю за дебіторською заборгованістю.
7. Застосування операційного аналізу при формуванні оптимальної структури собівартості.
8. Сутність та методи оптимізації залишку грошових коштів.
9. Сучасні моделі цінової політики підприємства.
10. Обґрунтування обсягів і напрямів інвестицій у розвиток бізнесу.
11. Основні методи оцінки ефективності інвестиційних проектів, їх переваги та недоліки.
12. Підходи до оцінки інвестиційної політики.
13. Фактори, що визначають дивідендну політику.
14. Реінвестиції і дивіденди.
15. Підходи до оцінки дивідендної політики.

Література: основна [3; 4; 5; 12; 13]; додаткова [35; 37; 38; 45].

8. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Сутність фінансової політики, її мета і завдання

1. Дайте визначення терміну "фінансова політика".
2. Назвіть рівні фінансової політики.
3. Охарактеризуйте роль фінансової політики.
4. Визначте об'єкти і суб'єкти фінансової політики.
5. Охарактеризуйте взаємозв'язок фінансової політики підприємства і держави.

Тема 2. Державна фінансова політика та механізм її реалізації

1. Назвіть принципи побудови державної фінансової політики.
2. Назвіть складові державної фінансової політики.
3. Розкрийте взаємозв'язок між фінансовою політикою і фінансовою безпекою.
4. Охарактеризуйте фінансовий механізм.
5. Розкрийте сутність директивного фінансового механізму.
6. Розкрийте сутність регулюючого фінансового механізму.
7. Назвіть зовнішні та внутрішні фактори впливу на фінансову політику.
8. Охарактеризуйте систему управління державними фінансами в Україні.
9. Прогнозне фінансове планування.
10. Бюджетне фінансове планування.
11. Принципи фінансового планування.

Тема 3. Складові державної фінансової політики

1. Розкрийте сутність фіскальної політики.
2. Охарактеризуйте завдання і функції фіскальної політики.
3. Назвіть інструменти фіскальної політики.
4. Поясніть значення стабільності фіскальної політики.
5. Розкрийте сутність монетарної політики.
6. Охарактеризуйте завдання і функції монетарної політики.
7. Поясніть взаємозв'язок монетарної політики з фіскальною.
8. Розкрийте сутність цінової політики держави.
9. Назвіть завдання і функції інвестиційної політики.
10. Розкрийте сутність макропруденційної політики.
11. Назвіть інструменти макропруденційної політики.

Тема 4. Фінансова політика підприємства

1. Назвіть об'єкт і суб'єкт фінансової політики підприємства.
2. Які види фінансової політики розробляються залежно від часового горизонту?
3. Що є основою розробки фінансової політики?
4. Перерахуйте етапи розробки фінансової політики.

5. Назвіть критерії оцінки ефективності фінансової політики підприємства.
6. Охарактеризуйте особливості фінансової політики фінансових установ.
7. Розкрийте сутність фінансового планування
8. Назвіть методи фінансового прогнозування.
9. Перерахуйте етапи фінансового прогнозування.
10. Назвіть методи обчислення темпів стійкого зростання.

Тема 5. Складові фінансової політики підприємства

1. Охарактеризуйте структуру капіталу.
2. У чому полягає сутність управління структурою капіталу?
3. Розкрийте зміст поняття ціни капіталу.
4. Назвіть моделі фінансування обігових активів.
5. Визначте ознаки агресивної і консервативної політики управління обіговими активами.
6. У чому полягає процес розробки політики управління кредиторською заборгованістю?
7. Перерахуйте основні методи оцінки ефективності інвестиційних проектів.
8. У чому полягає сутність аналізу чутливості?
9. Назвіть основні критерії вибору інвестиційних проектів.
10. У чому полягає взаємозв'язок між фінансовою політикою та політикою управління ризиками?
11. Розкрийте зміст політики фінансування робочої сили.
12. Охарактеризуйте сутність і принципи розподілу прибутків.
13. Перерахуйте показники оцінки дивідендної політики.
14. Дайте визначення поняттю "цінова політика".
15. Назвіть типи цінової політики.
16. У чому полягає необхідність розрахунку точки беззбитковості при визначенні типу цінової політики?
17. Дайте визначення поняттю "цінова стратегія".
18. Перерахуйте етапи розробки цінової політики.
19. Охарактеризуйте загальні принципи формування облікової політики.
20. Назвіть елементи облікової політики.
21. У яких випадках можливі зміни до облікової політики?

22. Як оформлюється облікова політика та зміни до неї?
23. Назвіть моделі податкової поведінки.
24. Дайте визначення поняттю "податкова політика".
25. Назвіть основні напрями податкової політики.
26. У чому полягають особливості розробки облікової політики з метою оподаткування?
27. У чому різниця між податковою політикою та відхиленням від оподаткування?

9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на модульний поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота з теоретичної частини дисципліни проводиться у вигляді:

- 1) індивідуальних консультацій (запитання – відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни);
- 2) групових консультацій (розгляд типових прикладів, досвіду впровадження та використання нових методів та методик у виробничу практику).

Індивідуально-консультативна робота з практичної частини дисципліни проводиться у вигляді:

- 1) індивідуальних консультацій (розгляд практичних завдань, з приводу яких виникли запитання);
- 2) групових консультацій (розгляд практичних ситуацій, рольових ігор, які потребують колективного обговорення).

Індивідуально-консультативна робота для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу проводиться у вигляді індивідуального захисту самостійних завдань.

10. Засоби активізації навчального процесу

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу на практичних заняттях передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких як кейс-технології, семінари-дискусії, ділові ігри та ситуаційні завдання.

Типовий кейс – це розгляд реальної фінансово-економічної проблеми чи ситуації, що може виникнути у керівника або фінансового менеджера на підприємстві чи в фінансовій установі. У стислій формі кейс подає основні деталі ситуації та ілюструє їх розмитість та складність. Кейс-метод має багато спільного з обговоренням статей, ситуаційними вправами з публічною фінансовою звітністю, діловими іграми. Завдання кейс-методу – це навчання винайдення способу вирішення проблеми. Центр уваги переміщується на розвиток навичок з аналізу і прийняття рішень (Тема 1. Сутність фінансової політики, її мета і завдання. Тема 2. Державна фінансова політика та механізм її реалізації).

Семінар-дискусія передбачає обмін думками та поглядами студентів щодо даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів. Найбільший ефект може бути досягнутий, якщо на практичне заняття буде запрошений фахівець-практик з питання, що винесено на обговорення. Цей метод активізації застосовується з питань, що носять проблемний характер (Тема 3. Складові державної фінансової політики).

Ділова гра – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації у ролі безпосередніх учасників подій. Її можна визначати як імітацію господарської або іншої діяльності підприємства чи фінансової установи на ринку фінансових послуг (Тема 4. Фінансова політика підприємства. Тема 5. Складові фінансової політики підприємства).

Основна відмінність ділових ігор від інших методів полягає в тому, що в них на наявному матеріалі і фінансовій звітності послідовно створюваних і розв'язуваних спеціальними зусиллями учасників гри ситуацій відтворюються моделі професійної фінансової діяльності.

У діловій грі господарські або фінансово-економічні ситуації вивчаються студентами у динаміці: прийняте рішення впливає на об'єкт, змінює його стан, відомі наслідки прийнятого рішення (нова ситуація), створюється послідовний ланцюг рішень у фінансово-економічній сфері. Крім того, ділова гра визначає розуміння моделі дій фахівця з фінансів в конкретній ситуації. Беручи участь у ділових іграх, студенти набувають не тільки професійних, але і ділових навичок: уміння адаптуватись у групі, розуміти цілі та інтереси інших учасників гри, приймати самостійні та ко-

лективні рішення. Темою ділової гри можуть бути різні частини навчальної дисципліни, що потребують від аудиторії пізнання як самих економічних процесів (господарських, фінансово-економічних ситуацій), так і моделей поведінки фахівців з фінансів.

Навчальні ділові ігри застосовуються для навчання магістрів з метою розвитку навиків та вмінь з практичного використання теоретичних знань при виконанні службових обов'язків, тобто в практичній діяльності (Тема 5. Складові фінансової політики підприємства).

Виробничі ділові ігри створюються для впровадження нових технологій та методів фінансово-аналітичної роботи (Тема 5. Складові фінансової політики підприємства).

Дослідницькі ігри використовуються для перевірки гіпотез, нових принципів організації фінансової діяльності, змін у технологічному забезпечення фінансових розрахунків (Тема 5. Складові фінансової політики підприємства).

Ситуаційне завдання є однією з найбільш ефективних і доступних з точки зору організації навчального процесу форм активних методів навчання. Суть його полягає у виявленні ситуації на певний момент функціонування конкретної фінансово-економічної системи (підприємство, фінансова установа, їх підрозділи тощо) (Тема 4. Фінансова політика підприємства. Тема 5. Складові фінансової політики підприємства).

Завдання студентів – комплексний аналіз і прийняття рішення у пошуку варіанта вирішення поставленого завдання. Предметом моделювання ситуації можуть бути: економічні та фінансові процеси, наслідки їх трансформації; фінансово-економічні розрахунки (обґрунтування оптимальних рішень); наслідки прийняття управлінських рішень (зміна обсягу та напрямів діяльності, розширення ресурсного фінансового потенціалу).

Залежно від мети навчання і методичних підходів до розробки ситуацій можна застосовувати: а) прості ситуаційні завдання, що пов'язані з матеріалом однієї теми або блоком тем однієї дисципліни; б) комплексні ситуаційні завдання, які пов'язані з матеріалами декількох різноманітних тем навчальної дисципліни або інших дисциплін; в) проблемні ситуаційні завдання – задачі, що не мають однозначного рішення і вимагають творчого застосування раніше засвоєних принципів і методик.

Проведення практичних занять із застосуванням методу аналізу конкретних ситуацій має відмінності від традиційних занять тим, що в його основі лежить аналіз ситуації з виявленням реальної фінансово-економічної проблеми, яка може не мати однозначного вирішення.

11. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитися у таких формах: оцінювання роботи студентів у процесі практичних (семінарських) та лабораторних занять; проведення проміжного контролю; проведення поточного модульного контролю.

Поточне оцінювання здійснюється під час проведення практичних (семінарських) та лабораторних занять і має на меті перевірку рівня підготовки студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

активність та результативність роботи студента протягом семестру щодо вивчення програмного матеріалу, відвідування занять;
виконання проміжного контрольного завдання;
виконання поточного модульного завдання.

Контроль систематичного виконання самостійної роботи та активності на практичних (семінарських) заняттях.

Оцінювання проводиться за 12-бальною шкалою за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;
- 3) ознайомлення з рекомендованою літературою, а також з сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- 4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач;
- 5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Оцінка "відмінно" ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді усім п'ятьом із зазначених критеріїв. При оцінюванні практичних завдань увага приділяється також їх якості, самостійності виконання та своєчасності здачі.

Поточно-модульний контроль здійснюється та оцінюється за двома складовими: практичний модульний контроль і теоретичний модульний контроль. Оцінка з практичного модульного контролю ставиться на основі поточних оцінок, одержаних на практичних (семінарських) та ла-

бораторних заняттях. Теоретичний модульний контроль проводиться на лекційному занятті у письмовій формі після того, як розглянуто увесь теоретичний матеріал та виконані практичні (семінарські) завдання. Тривалість теоретичного модульного контролю – 35 хвилин.

Завдання лекційного модульного контролю містить 12 питань з лекційного модулю, приблизний перелік питань якого наведено у розділі 8 цієї програми. Кожне з питань, на яке дано повну і правильну відповідь, оцінюється 1 балом. При частковій відповіді, питання оцінюється десятковим дробом від 0 до 1 залежно від повноти розкриття. Оцінка за лекційним модульним контролем розраховується як середньоарифметична.

Критерії оцінювання знань студентів

Усі види виконаних завдань оцінюються за 12-бальною системою, вимоги якої наведені у табл. 6.

Таблиця 6

Критерії оцінювання знань

Бал	Теоретичне питання	Практичне завдання
1	2	3
1	Розпізнав і навів загальновідомі пояснення за змістом теоретичного питання	Навів найпростіші пояснення без аналізу ситуації
2	Навів найпростіші пояснення за змістом питання	Зробив спробу почати вирішення ситуаційного завдання
3	Почав відтворення навчального матеріалу	Почав виконання завдання з пошуку відповіді на завдання без аргументації
4	Відтворив окремі частини відповіді	Виконав правильно окремі частини завдання
5	Неповністю надав відповідь на питання, міг користуватися помилковим алгоритмом	Виконав правильно окремі частини завдання з поясненнями
6	Неповністю надав відповідь на питання, але користувався правильним алгоритмом	Виконав майже всі частини завдання, але з помилками
7	Неповністю надав відповідь на питання за правильним алгоритмом, але не навів обґрунтування	Виконав правильно майже всі частини завдання

1	2	3
8	Надав відповідь на питання за правильним алгоритмом без помилок	Виконав правильно всі частини завдання, але без пояснень
9	Надав відповідь на питання за правильним алгоритмом без помилок з поясненнями	Виконав правильно всі частини завдання з частковими поясненнями
10	Надав відповідь на питання за правильним алгоритмом без помилок з повними поясненнями	Виконав правильно всі частини завдання з повними поясненнями
11	Надав відповідь на питання за правильним алгоритмом без помилок з повними поясненнями з розкриттям існуючих проблем і наведенням альтернативних рішень	Виконав правильно всі частини завдання з повними поясненнями і обґрунтуванням висновків, наданням прикладів з існуючої практики
12	Надав відповідь на питання за правильним алгоритмом без помилок з повними поясненнями з наведенням альтернативних рішень, виявив раціональність у виборі способу відповіді, опублікував результати своїх наукових робіт	Виконав правильно всі частини завдання з повними поясненнями і обґрунтуванням висновків, опублікував результати своїх науково-практичних робіт

Загальна бальна оцінка за навчальною дисципліною розраховується як середньоарифметична за результатами практичного і теоретичного модульного контролю (з округленням до повного бала).

Адаптація системи бального оцінювання знань в ХНЕУ, системи оцінювання знань за прийнятої у вітчизняній вищій школі шкалою та шкалою оцінювання ECTS наведено у табл. 7.

Таблиця 7

Відповідність систем оцінювання знань студентів

Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка за шкалою ХНЕУ	Оцінка за загальнонаціональною шкалою
1	2	3	4
відмінне виконання	A	11 – 12	відмінно
вище середнього рівня	B	10	
взагалі робота правильна, але з певною кількістю помилок	C	7 – 9	добре

1	2	3	4
непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	6	задовільно
виконання задовольняє мінімальні критерії	E	4 – 5	
потрібне повторне перескладання	FX	3	незадовільно
потрібне повторне вивчення дисципліни	F	1 – 2	

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Большаков С. В. Финансовая политика государства и предприятия / С. В. Большаков. – М. : Книжный мир, 2002. – 210 с.
2. Васильева М. Финансовая политика / М. Васильева, Н. Малий, Л. Перекрестова. – М. : Феникс, 2008. – 224 с.
3. Кабанов В. Н. Долгосрочная финансовая политика / В. Н. Кабанов. – М. : Высшая школа, 2010. – 301 с.
4. Когденко В. Г. Краткосрочная и долгосрочная финансовая политика / В. Г. Когденко, М. В. Мельник, И. Л. Быковников. – М. : Юнити-Дана, 2010. – 472 с.
5. Лихачева О. Н. Долгосрочная и краткосрочная финансовая политика предприятия / О. Н. Лихачева, С. А. Щуров. – М. : Инфра-М, 2011. – 288 с.
6. Мардаровская Ю. В. Долгосрочная и краткосрочная финансовая политика предприятия / Ю. В. Мардаровская. – М. : ЭЛИТ, 2009. – 278 с.
7. Мицек А. В. Краткосрочная финансовая политика / А. В. Мицек. – М. : Экономика, 2007. – 195 с.
8. Моисеев С. Р. Денежно-кредитная политика: теория и практика / С. Р. Моисеев. – Экономист, 2005. – 656 с.
9. Моисеев С. Р. Макропруденциальная политика: цели, инструменты и применение в России / С. Р. Моисеев // Банковское дело. – 2011. – № 3. – С. 34–40, № 5. – С. 12–20.
10. Новий курс: реформи в Україні. 2010-2015. Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
11. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України // Голос України. – 2001. – № 150. – С. 6–12.

12. Слепов В. А. Финансовая политика компании : учебн. пособ. / В. А. Слепов, Е. И. Громова. – М. : Экономистъ, 2005. – 288 с.
13. Тарасевич В. М. Ценовая политика предприятия / В. М. Тарасевич. – СПб. : Питер, 2003. – 288 с.
14. Теплова Т. В. Финансовые решения: стратегия и тактика : учебн. пособ. / Т. В. Теплова. – М. : ИЧП "Издательство Магистр", 1998. – 264 с.
15. Чернов В. А. Финансовая политика организации : учебн. пособ. для вузов / В. А. Чернов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 247 с.
16. Щербаков В. А. Краткосрочная финансовая политика / В. А. Щербаков, Е. А. Приходько. – М. : КноРус, 2009. – 267 с.

12.2. Додаткова

17. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / И. Ансофф ; пер. с англ. – СПб. : Питер КОН, 1999. – 416 с.
18. Балабанов И. Т. Финансовый менеджмент / И. Т. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 224 с.
19. Барчуков А. В. Краткосрочная финансовая политика / А. В. Барчуков. – Хабаровск : ДВГУПС, 2006. – 218 с.
20. Боди З. Финансы / З. Боди, Р. Мертон ; пер. с англ. – М. : ООО "ИД "Вильямс", 2007. – 592 с.
21. Бизнес-планирование / под ред. В. М. Попова, С. И. Ляпунова, С. Ю. Муртазалиевой. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 672 с.
22. Бочаров В. В. Корпоративные финансы / В. В. Бочаров, В. Е. Леонтьев. – СПб. : Питер, 2002. – 544 с.
23. Бочаров В. В. Финансовое моделирование / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2000. – 208 с.
24. Брейли Р. Принципы корпоративных финансов / Р. Брейли, С. Майерс ; пер. с англ. – М. : Олимп-Бизнес, 2008. – 1008 с.
25. Бригхэм Ю. Ф. Энциклопедия финансового менеджмента / Ю. Ф. Бригхэм. – М. : РАГС : Экономика, 1998. – 815 с.
26. Бродунов А. Н. Краткосрочная финансовая политика : учебн.-метод. материалы / А. Н. Бродунов. – М. : Изд. МИЭМП, 2007. – 32 с.
27. Ван Хорн. Дж. Основы финансового менеджмента / Дж. Ван Хорн, Дж. Вахович ; пер. с англ. – М. : ООО ИД "Вильямс", 2008. – 1226 с.
28. Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы : учебн. пособ. / Б. Колас ; пер. с франц. под ред. Я. В. Соколова. – М. : Финансы, 1997. – 576 с.

29. Кривелевич М. Е. Долгосрочная финансовая политика : учебн.-метод. комплекс для студентов экономических специальностей / М. Е. Кривелевич. – Владивосток : Изд. Дальневосточного университета, 2005. – 136 с.

30. Лихачёва О. Н. Финансовое планирование на предприятии / О. Н. Лихачёва. – М. : ТК Велби, Проспект, 2004. – 264 с.

31. Мазур И. И. Корпоративный менеджмент : справочник для профессионалов / И. И. Мазур, В. Д. Шапиро, Н. Г. Ольдерогге и др. ; под общ. ред. И. И. Мазура. – М. : Высшая школа, 2003. – 1077 с.

32. Мартин Джон Д. VBM – управління, що базується на вартості: Корпоративна відповідь революції акціонерів / Мартин Джон Д., Петті Вільям Дж. ; пер. з англ. ; за наук. ред. О. Б. Максимової, І. Ю. Шарапової. – Дніпропетровськ : Баланс Бізнес Букс, 2006. – 272 с.

33. Методология и опыт прогнозирования российской денежно-банковской системы / О. Д. Говтвань ; Учреждение российской академии наук Институт народнохозяйственного прогнозирования РАН. – М. : МАКС Пресс, 2009. – 360 с.

34. Моисеев С. Р. Макропруденциальная политика и ее применение в России / С. Р. Моисеев // Промышленник России. – 2011. – № 1–2. – С. 152–161.

35. Момот Т. В. Вартісно-орієнтоване корпоративне управління: від теорії до практичного впровадження : монографія / Т. В. Момот. – Х. : ХНАМГ, 2006. – 380 с.

36. Науменкова С. Ринок фінансових послуг: основні тенденції розвитку // Вісник НБУ. – 2000. – № 1. – С. 36–43.

37. Новикова И. А. Финансирование бизнеса / И. А. Новикова. – М. : Альпина Паблишер, 2003. – 197 с.

38. Огієр Т. Справжня вартість капіталу : практ. посібн. з прийняття фінансових рішень / Огієр Т., Рагман Д., Спайсер Л. ; за наук. ред. О. Б. Ватченко ; пер. з англ. – Дніпропетровськ : Баланс Бізнес Букс, 2007. – 288 с.

39. Попов В. М. Анализ финансовых решений в бизнесе / Попов В. М., Млодик С. Г., Зверев А. А. – М. : КНОРУС, 2004. – 288 с.

40. Росс С. Основы корпоративных финансов / С. Росс, Р. Вестерфилд, Б. Джордан ; пер. с англ. – М. : Лаборатория базовых знаний, 2001. – 720 с.

41. Слепов В. А. Финансовая политика компании / В. А. Слепов // Финансы. – 2003. – № 9. – С. 56–59.

42. Финансовая политика России : учебн. пособ. / под ред. Р. А. Набиева, Г. А. Тактарова, Р. К. Арыкбаева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 400 с.

43. Финансовый менеджмент: теория и практика / под ред. Е. С. Стояновой. – М. : Перспектива, 2003. – 656 с.

44. Финансовый менеджмент : учебн. пособ. / под ред. Е. И. Шохина. – М. : ИД ФБК-ПРЕСС, 2004. – 408 с.

45. Энциклопедия финансового риск-менеджмента / под ред. А. А. Лобанова, А. В. Чугунова. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2006. – 878 с.

12.3. Ресурси мережі Інтернет

46. Журнал "Управление компанией". [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.zhuk.net>.

47. Журнал "Финансовый директор". [Электронный ресурс]. – Режим доступа : – <http://www.fd.ru>.

48. Кодекс надлежащей практики по обеспечению прозрачности в денежно-кредитной и финансовой политике: декларация принципов [Электронный ресурс] : принят Временным комитетом МВФ 26.09.1999 // Международный Валютный Фонд : офиц. веб-сайт. – Режим доступа : <http://www.imf.org/external/np/mae/mft/code/rus/code2r.pdf>.

49. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР із змінами та доп. станом на 04.02.2011 р. // Верховна Рада України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.

50. Концепція Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік [Електронний ресурс] : схв. розпорядженням Каб. Міністрів України від 21.03.2011 р. № 219-р. // Верховна Рада України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=219-2011-%F0>.

51. Меморандум про економічну та фінансову політику : лист про наміри від 23 липня 2009 року. // Верховна Рада України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=890_004.

52. Основні засади грошово-кредитної політики на 2010 рік [Електронний ресурс] : схв. рішенням Ради Національного банку України від 10.09.2009 № 10 // Верховна Рада України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0010500-09>.

53. Основні напрями бюджетної політики на 2012 рік [Електронний ресурс] : схв. постановою Верховної Ради України від 13 травня 2011

року № 3358-VI // Верховна Рада України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3358-17>.

54. Офіційний вебсайт Верховної ради України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

55. Офіційний вебсайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

56. Офіційний вебсайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

57. Офіційний вебсайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua/>.

58. Офіційний вебсайт Світового банку. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org>.

59. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс України № 2755-VI від 02 грудня 2010 р. // Верховна Рада України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

60. Положення про Міністерство фінансів України [Електронний ресурс] : затв. Указом Президента України № 446/2011 від 08 квітня 2011 р. // Верховна Рада України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=446%2F2011>.

61. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=514-17>.

62. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 року № 679-XIV (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bank.gov.ua/B_zakon/law_NBU.pdf.

63. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики [Електронний ресурс] : Закон України № 2411-VI від 1 липня 2010 року // Верховна Рада України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2411-17>.

64. Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки : наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0332-06>.

65. Про затвердження Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів : рішення ДКЦПФР від 19.12.2006 р. № 1591 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://smida.gov.ua/law/show.php?textid=132>.

66. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3480-15>.

67. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні : закон України від 09.09.2004 р. № 1992-IV (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2658-14>.

68. Руководство по обеспечению прозрачности в бюджетно-налоговой сфере [Электронный ресурс] : МВФ, 2007 г. // Международный Валютный Фонд : офиц. веб-сайт. – Режим доступа : <http://www.imf.org/external/np/fad/trans/rus/manualr.pdf>.

69. Про стратегію національної безпеки України [Електронний ресурс] : Указ Президента України № 105/2007 від 12.02.2007 // Верховна Рада України : офиц. веб-сайт. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=105%2F2007&test=4/UMfPEGznhnmH.Zi9NBzLrHI4B.Ys80msh8le6>.

70. Риск в финансах, страховании, банковском деле [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.anov.narod.ru.

71. Сайт Корпоративных финансов. – Режим доступа : <http://www.cfin.ru>.

72. Україна фінансова : інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. – Режим доступу : <http://www.ufin.com.ua/index.htm>.

73. Урядовий портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.

74. Центр статистических исследований (ЦеСИ). Анализ и управление финансовыми рисками [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.riskcontrol.ru>.

13. Матеріально-технічне забезпечення дисципліни

1. База даних нормативних матеріалів на диску.
2. Методичне забезпечення (робоча програма, методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт).

Зміст

Вступ.....	3
1. Кваліфікаційні вимоги до студентів у галузі фінансів.....	5
2. Тематичний план навчальної дисципліни.....	6
3. Зміст навчальної дисципліни за темами.....	7
4. Плани лекцій.....	10
5. Плани семінарських (практичних) занять.....	11
6. Лабораторні роботи.....	14
7. Самостійна робота студентів.....	14
8. Контрольні запитання для самодіагностики.....	16
9. Індивідуально-консультативна робота.....	19
10. Засоби активізації навчального процесу.....	19
11. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів.....	22
12. Рекомендована література.....	25
13. Матеріально-технічне забезпечення дисципліни.....	30

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА"**

**для студентів спеціальності
8.03050801 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання**

Укладачі: **Внукова** Наталія Миколаївна
Корват Олена Валеріївна

Відповідальний за випуск **Внукова Н. М.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Мартовицька-Максимова В. А.**

План 2012 р. Поз. № 141.

Підп. до друку

Формат 60x90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,0. Обл.-вид. арк. 2,5. Тираж

прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА"**

**для студентів спеціальності
8.03050801 "Фінанси і кредит"
усіх форм навчання**